

Europaudvalget

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere
Dato: 3. december 2009

Offentligt referat fra Europaudvalgets møde 18/11-09

Til orientering vedlægges det offentlige referat for Europaudvalgets åbne møde den 18. november 2009.

Der udsendes to referater af Europaudvalgets møder. Det ene referat er offentligt og indeholder referat fra behandlingen af alle åbne punkter på Europaudvalgets dagsorden. Det andet referat er fortroligt, idet det både indeholder referat fra behandlingen af de lukkede og åbne punkter på dagsordenen. Såfremt der ingen lukkede punkter er på dagsordenen er det offentlige og det fortrolige referat identiske. Det fortrolige referat udsendes alene til partiernes EU-ordførere.

Det bemærkes, at det offentlige referat er et redigeret referat af Europaudvalgsmøderne og ikke en ordret gengivelse. Det bemærkes endvidere, at referatet udsendes af Europaudvalgets sekretariat uden forudgående godkendelse af Europaudvalget.

Med venlig hilsen

Rebecca Wolffberg
Europaudvalgets Sekretariat

REFERAT
AF 8. EUROPAUDVALGSMØDE

Mødedato: Onsdag den 18. november 2009

Tidspunkt: kl. 14.00

Sted: Vær. 2-133

Dagsorden

Den 16. november 2009

- FO 1. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om beskyttelse af dyr, der anvendes til videnskabelige formål
- *Tidlig forelæggelse*
  - Forelæggelse ved justitsministeren
  - KOM (2008) 0543
    - KOM (2008) 0543 – bilag 4 (aktuelt notat)
    - KOM (2008) 0543 – bilag 1 (grundnotat af 8/7-09)
    - KOM (2008) 0543 – bilag 2 (høringssvar af 8/7-09)
  - Udvalgsmødereferat:
  - EUU alm. del (09) – bilag 57 (side 102, seneste behandling i EUU 16/10-09)

Besvarelse af samrådsspørgsmål D: Tidligst kl. 14.30

2. Samråd med ministeren for videnskab og teknologi vedr. samrådsspørgsmål D om ITER
- EUU alm. del (09) – samrådsspørgsmål D (vedhæftet)
  - EUU alm. del (09) – bilag 63 (statusnotat af 5/11-09 om ITER)
  - EUU alm. del (09) – spørgsmål 16
- L 3. Eventuelt

REFERAT

AF 8. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: Onsdag den 18. november 2009

Tidspunkt: Kl. 14.00

Sted: Vær. 2-133

Til stede: Henrik Høegh (V) næstformand, Ib Poulsen (DF), Kim Mortensen (S), Anne Grete Holmsgaard (SF), Bjarne Laustsen (S), Per Clausen (EL)
Næstformanden, Henrik Høegh, ledede mødet og nævnte, at Fødevareudvalget var inviteret til at deltage i behandlingen af punkt 1 på dagsordenen.

Desuden deltog: Justitsminister Brian Mikkelsen og videnskabsminister Helge Sander

FO **Punkt 1. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om beskyttelse af dyr, der anvendes til videnskabelige formål**

– *Tidlig forelæggelse*

KOM (2008) 0543

KOM (2008) 0543 – bilag 4 (aktuelt notat)

KOM (2008) 0543 – bilag 1 (grundnotat af 8/7-09)

KOM (2008) 0543 – bilag 2 (høringssvar af 8/7-09)

Udvalgsrådsreferat:

EUU alm. del (09) – bilag 57 (side 102, seneste behandling i EUU 16/10-09)

Næstformanden sagde, at man havde troet, at sagen, der drejede sig om dyremishandling, hastede, fordi der skulle tages stilling til den i et møde i Coreper dagen efter, måske alligevel ikke hastede så meget. Men justitsministeren ville gerne forelægge et forhandlingsoplæg.

I øvrigt gjorde han opmærksom på, at medlemmerne af Fødevareudvalget også var inviteret til mødet.

Justitsministeren: Jeg vil nødtigt korrigere formanden, men jeg må lige sige, at sagen handler ikke om dyremishandling, men om at sikre, at dyrene ikke bliver mishandlet.

Denne sag, som jeg nævner til forhandlingsoplæg, angår Kommissionens forslag til et direktiv om beskyttelse af dyr, der anvendes til videnskabelige formål.

Udvalget fik for godt en måned siden sagen forelagt til orientering som led i en tidlig forelæggelse. Integrationsministeren – der forelagde sagen på mine vegne – oplyste i den forbindelse, at udvalget ville få sagen forelagt igen med henblik på forhandlingsoplæg forud for et kommende rådsmøde.

I sidste uge meddelte det svenske EU-formandskab imidlertid, at man agtede at sætte sagen på dagsordenen for Coreper torsdag den 19. november – altså i

morgen – med det formål at få et mandat til at indgå forhandlinger med Europa-Parlamentet om direktivets nærmere indhold.

Formandskabet har efterfølgende besluttet, at sagen alene sættes på Coreper-mødet i morgen til orientering. Det må dog forventes, at Coreper i nær fremtid vil få forelagt sagen med henblik på fastsættelse af et mandat, da formandskabet håber at kunne indgå en aftale med Europa-Parlamentet inden udgangen af dette år.

Regeringen har derfor ønsket at inddrage Europaudvalget nu og ikke først forud for et kommende rådsmøde, hvor direktivforslaget sættes på til formel vedtagelse, men hvor dets indhold reelt ligger fast, fordi der allerede er opnået enighed herom mellem Rådet og Europa-Parlamentet.

Så det er altså baggrunden for, at I er blevet indkaldt med så kort varsel.

Udvalget har modtaget et samlenotat om forslaget, og som det fremgår heraf, er det meningen, at de gældende EU-regler om beskyttelse af forsøgsdyr, der efterhånden har en del år på bagen, skal erstattes af det foreslåede direktiv om beskyttelse af dyr, der anvendes til videnskabelige formål.

Som der tidligere er givet udtryk for, er den danske regering positiv over for forslaget, der generelt indebærer, at der fastsættes EU-regler, der sikrer et højt beskyttelsesniveau for forsøgsdyr.

Regeringen har i forbindelse med den tidlige forelæggelse af direktivet fremhævet en række væsentlige områder, hvor vi fra dansk side mener, at direktivet indebærer klare forbedringer.

Der blev i den forbindelse peget på, at der med direktivforslaget sættes øget fokus på alternativer til dyreforsøg, at direktivforslaget forpligter virksomheder, der opdrætter, leverer eller bruger forsøgsdyr, til at oprette et særligt dyrevelfærdsorgan, og at der med direktivforslaget fastsættes regler, der begrænser brugen af aber i forsøg.

Et af de punkter, som regeringen særligt fremhævede, var, at der med direktivforslaget sættes markant fokus på det såkaldte "3R-princip". Det står for "Replacement, Reduction og Refinement" – eller på dansk: "erstatning, begrænsning og forfinelse".

Tanken bag 3R-princippet er netop, at man så vidt muligt skal erstatte dyreforsøg med andre alternativer eller – hvor dette ikke er muligt – begrænse såvel antallet af anvendte dyr som den lidelse, dyrene udsættes for.

Den danske regering er derfor meget tilfreds med, at der i direktivforslaget er en række bestemmelser, der forpligter medlemslandene til at sikre, at 3R-princippet efterleves.

Som nævnt indeholder direktivforslaget regler, der begrænser adgangen til at bruge aber til forsøg, til et absolut minimum. Det fremgår således af forslaget, at det er forbudt at bruge menneskeaber til forsøg, mens brugen af andre aber begrænses til specifikke anvendelsesområder.

Jeg ved, at der er tale om et yderst følsomt emne. Aben er jo det dyr, der minder mest om os mennesker, og derfor er spørgsmålet om brug af aber i forsøg noget, der med rette vækker stærke følelser hos mange.

Men når det så er sagt, så er det også vigtigt at huske på, at der er visse typer af forsøg, som i dag ikke kan udføres på andre dyr end aber – netop fordi de ligner mennesker så meget.

Fra dansk side vil man derfor støtte, at det – i det omfang det ikke er muligt at anvende andre arter – fortsat skal være muligt at anvende aber til visse forsøg inden for biomedicinsk forskning. Det er dog vigtigt, at der i direktivet sættes helt klare rammer for, til hvilke formål vi vil tillade brug af aber.

Og nu vi er ved aberne, vil jeg nævne et andet klart fremskridt i det foreliggende udkast til direktiv, nemlig at der fastsættes regler, der skal begrænse indfangningen af aber fra naturen.

Det fremgår således af direktivforslaget, at aber – efter udløbet af en overgangsperiode – kun må bruges til forsøg, hvis de nedstammer fra aber, der også er avlet i fangenskab, eller hvis de stammer fra såkaldt selvopretholdende kolonier, dvs. kolonier hvor nye aber, der indsættes, ikke er indfanget i naturen.

Lægemeddelindustriforeningen og Dyrenes Beskyttelse har gjort opmærksom på, at forslaget om, at aber, der anvendes til forsøg, skal nedstamme fra aber, der også er avlet i fangenskab, giver anledning til visse dyrevelfærdsmæssige problemer. De har peget på, at det er problematisk, at der vil blive et overskud af aber, der er født og opvokset i fangenskab, men som ikke kan bruges til forsøg, og som derfor formentlig blot vil blive aflivet.

Den danske regering er på den baggrund positiv over for, at der nu er indsat en bestemmelse om, at Kommissionen skal foretage en gennemførlighedsundersøgelse, der bl.a. skal omfatte spørgsmålet om, hvordan den foreslåede regel vil påvirke abernes velfærd.

Direktivforslaget indeholder herudover yderligere forbedringer på en række områder, og jeg henviser i den forbindelse til samlenotatet.

Under forhandlingerne i EU har det særligt været drøftet, om forslaget skal give medlemslandene mulighed for at opretholde og fastsætte skærpede nationale regler.

Den seneste udgave af forslaget giver medlemslandene mulighed for at opretholde og fastsætte skærpede nationale regler på visse områder, men ikke på alle. Medlemslandene får således mulighed for at opretholde og fastsætte skærpede nationale regler for pasning, opstaldning og aflivning af forsøgsdyr.

Der har tidligere været lagt op til en bestemmelse, der gav medlemslandene en generel adgang til at fastsætte og opretholde skærpede nationale bestemmelser. Denne bestemmelse blev imidlertid ændret med henvisning til, at den ikke var i overensstemmelse med EF-Domstolens praksis.

Danmark har under forhandlingerne givet udtryk for, at man som udgangspunkt – og i det omfang det er juridisk muligt – vil foretrække en mere generel adgang til at opretholde og fastsætte skærpede nationale regler.

Vi har på den baggrund anmodet Rådets juridiske tjeneste om en skriftlig redegørelse for dette spørgsmål. Redegørelsen forventes at foreligge i løbet af denne uge.

Hvis det på baggrund af redegørelsen må lægges til grund, at det er korrekt, at adgangen til at opretholde og fastsætte skærpede regler skal præciseres, så lægger vi fra dansk side vægt på, at medlemslandene i hvert fald bør kunne opretholde og fastsætte skærpede nationale regler om pasning og opstaldning af forsøgsdyr.

Direktivforslaget indeholder en bestemmelse om, at der ikke må udføres forsøg, der indebærer, at forsøgsdyr udsættes for længerevarende stærk smerte, lidelse eller angst, der ikke kan lindres.

I den foreliggende udgave af direktivforslaget er der lagt op til, at den kompetente myndighed kan tillade sådanne forsøg, hvis det er nødvendigt på grund af ekstraordinære og videnskabeligt begrundede omstændigheder.

Fra dansk side er vi meget glade for, at der indføres et forbud mod sådanne særligt smertevoldende forsøg. Vi har dog under forhandlingerne givet udtryk for, at vi ikke finder, at der bør være adgang til at dispensere fra forbudet. Og det vil vi naturligvis fortsat arbejde for under drøftelserne i Coreper.

Hvis dispensationsadgangen opretholdes, kan vi fra dansk side støtte, at den begrænses, således som der er lagt op til i det foreliggende udkast til bestemmelsen.

Danmark har herudover under forhandlingerne udtrykt skepsis over for, at der med forslaget skabes mulighed for, at de medlemslande, der ønsker det, kan vælge at anvende en særlig forenklet godkendelsesprocedure på visse områder.

Den forenkledede godkendelsesprocedure vil bl.a. indebære, at en tilladelse til dyreforsøg kan anses for meddelt, hvis den kompetente myndighed ikke besvarer ansøgningen inden for en nærmere fastsat frist.

Blandt de øvrige medlemslande synes der dog at være bred tilslutning til en sådan ordning, der vurderes at ville kunne indebære en administrativ lettelse.

Regeringen lægger vægt på, at et dyreforsøg ikke bør kunne påbegyndes, før en kompetent myndighed har foretaget en vurdering af forsøget. En forudgående vurdering er tillige en forudsætning for at afgøre, om forsøget er af en sådan karakter, at det kan omfattes af den forenkledede godkendelsesprocedure.

Fra dansk side vil vi derfor arbejde for, at det præciseres, at en kompetent myndighed altid skal foretage en evaluering af forsøget – også i de tilfælde hvor der anvendes en forenklet godkendelsesprocedure.

Med disse bemærkninger vil jeg endnu en gang fremhæve, at regeringen er positiv over for forslaget, således som det foreligger på nuværende tidspunkt.

Regeringen agter derfor under de kommende forhandlinger om direktivforslaget på Coreper at tilkendegive, at Danmark overordnet set kan støtte en vedtagelse af forslaget.

Vi vil dog fra dansk side fortsat arbejde på at forbedre direktivforslaget på enkelte punkter.

FO Regeringens forhandlingsoplæg går således samlet ud på, at vi fra dansk side:

- støtter en vedtagelse af direktivforslaget i dets nuværende form og
- om muligt fortsat arbejder på at forbedre direktivet på enkelte punkter, herunder bl.a. i forhold til den forenkede godkendelsesprocedure og i forhold til særligt smertevoldende forsøg.

Per Clausen var enig med justitsministeren i, at fokus må være på at udvikle alternativer til dyreforsøg, og mente også, de ting, justitsministeren lagde op til, når man ikke kunne undgå at foretage dyreforsøg, var noget, vi skulle have fokus på.

Han var betænkelig ved den forenkede godkendelsesprocedure, som gik ud på, at forsøgene var godkendt, hvis myndighederne ikke reagerede.

Med hensyn til de enkelte landes muligheder for at gå videre henviste Per Clausen til den folketingsvedtagelse, der var sket i forbindelse med et forslag om skadevoldende dyreforsøg, som mandede ud i, at Folketinget stillede en række krav til en kommende lovgivning. Han ville gerne have at vide i et skriftligt notat, hvordan det foreliggende forslag forholder sig til denne folketingsvedtagelse.

Bjarne Laustsen mente, der var behov for at få en fælles beslutning om dyreforsøg, og syntes, at de danske indspil var ganske fornuftige. I forbindelse med den folketingsvedtagelse vedrørende B30, som Per Clausen nævnte, gjorde Bjarne Laustsen opmærksom på, at den baserede sig på et forslag fra Enhedslisten, og at alle partierne stod bag den.

I anledning af at justitsministeren havde nævnt, at når det drejer sig om pasning, opstaldning og aflivning, kunne vi stille skarpere krav nationalt, gjorde Bjarne Laustsen opmærksom på, at det også drejer sig om at begrænse antallet af dyr, og at ansøgeren skal dokumentere, at man ikke kan få den ønskede viden ved at lave forøg uden at bruge levende dyr. Hvis vi ikke kan komme videre end de tre nævnte områder, ville han gerne vide, hvorfor vi ikke kunne det. Der bliver foretaget tusindvis af dyreforsøg på verdensplan, så det gælder om at begrænse antallet af dyreforsøg og sørge for, at de dyr, man er nødt til at bruge, bliver behandlet og aflivet så human som muligt.

Bjarne Laustsen spurgte, om dette forslag kommer til at omfatte alle dyr, også hvirvelløse dyr og klonede dyr.

I forhold til aber foreligger der en helt speciel situation, for det er meget store dyr, som man skal undgå at bruge, hvis det er muligt.

Justitsministeren takkede for de generelt positive bemærkninger.

I svaret til Per Clausen bekræftede han, at medlemslandene har mulighed for at opretholde eller fastsætte skarpere regler, når det drejer sig om pasning, opstaldning og aflivning af forsøgsdyr. Begrænsningen til disse tilfælde skyl-

des, at Rådets juridiske tjeneste på et møde i den arbejdsgruppe, der behandler direktivforslaget, har fremført det synspunkt, at en generel adgang til at fastsætte skrapere nationale regler ikke hører hjemme i et direktiv, som er fremsat i henhold til artikel 95 om det indre marked. Vi har bedt Rådets juridiske tjeneste undersøge nærmere, om dette er korrekt, og bedt om en skriftlig redegørelse.

Justitsministeren sagde til Bjarne Laustsen, at det særligt er i forbindelse med pasning og opstaldning, vi fra dansk side ønsker at opretholde landenes adgang til at gå længere, og derfor kan vi acceptere den foreliggende formulering, selv om vi ville foretrække, at der blev en general adgang til at gå videre.

Justitsministeren betegnede det forslag fra Enhedslisten, der var nævnt, som et ganske fornuftigt forslag. Regeringen vil lade beretningen indgå, når vi skal gennemføre de ændringer af dyreforsøgsloven, som det nye direktiv giver anledning til. Justitsministeren tilføjede, at han mente, det foreliggende direktivforslag er i tråd med beretningen, idet det øger fokus på 3R-principperne og bestemmer, at forsøg ikke tillades, hvis der findes en videnskabeligt tilfredsstillende metode, der ikke indebærer brug af levende dyr.

Justitsministerens svarede Bjarne Laustsen, at forslaget omfatter alle hvirveldyr og nogle hvirvelløse dyr samt klonede dyr, hvis kloningen må anses for et forsøg, så der er tale om en udvidelse i forhold til de gældende danske regler.

NOT **Per Clausen** bad om at få et notat om sammenhængen mellem Folketingets vedtagelse og det foreliggende forslag.

I anledning af justitsministerens oplysning om, at de juridiske problemer hænger sammen med hjemmelsgrundlaget, som er det indre marked, spurgte Per Clausen, hvilket hjemmelsgrundlag det nuværende direktiv har.

Bjarne Laustsen henviste til, at sidste gang – hvor det var integrationsministeren, som forelagde sagen på justitsministerens vegne – havde man diskuteret, at multinationale virksomheder gennem dyreforsøgene erhverver sig en viden, som de ikke vil dele med andre. Han pegede på, at hvis de ville dele den viden med andre, kunne man undgå at bruge så mange dyr.

Justitsministeren ville fremsende et skriftligt svar på det første, Per Clausen spurgte om.

1986-direktivet har også hjemmel i bestemmelsen om det indre marked.

FO **Justitsministeren** var enig i det, Bjarne Laustsen sagde om hemmeligholdelse af viden, men det er desværre engang imellem en konsekvens af konkurrencen.

Næstformanden konkluderede, at der ikke var konstateret et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet ingen partier havde ytret sig imod det.

Punkt 2. Samråd med ministeren for videnskab og teknologi vedr. samrådsspørgsmål D om ITER

EUU alm. del (09) – samrådsspørgsmål D (vedhæftet)

EUU alm. del (09) – bilag 63 (statusnotat af 5/11-09 om ITER)

EUU alm. del (09) – spørgsmål 16

Samrådsspørgsmålet havde følgende ordlyd:

”Hvad kan ministeren oplyse om finansieringen af ITER, herunder hvilket mandat Rådet gav Kommissionen på sit uformelle rådsmøde i Umeå den 16. oktober 2009?

Ministeren bedes samtidig gøre rede for, hvad han sagde på rådsmødet, samt hvorfor han ikke har orienteret Europaudvalget om finansieringsproblemerne i ITER noget før?”

Anne Grete Holmsgaard begrundede samrådsspørgsmålet. Hun sagde, at nogle af udvalgets medlemmer blev ret overraskede, da de fik bilaget, uden at der var lagt op til en drøftelse eller mandatgivning. Det fremgår af det bilag, som er oversendt den 5. november, at der havde været et uformelt rådsmøde i Umeå den 16. oktober, hvor sagen har været drøftet. Anne Grete Holmsgaard ville gerne vide, hvilket tilsagn Danmark gav på det møde vedrørende finansieringen af ITER. Desuden rejste hun det principielle spørgsmål, hvorfor Europaudvalget ikke var blevet orienteret på en anden måde end ved at tilføje et bilag. Anne Grete Holmsgaard henviste til, at man i forbindelse med EU's budget for 2010 havde haft en ret stor diskussion med finansministeren, hvor Lone Dybkjær sagde, at man under ingen omstændigheder ville give mandat til et budget for 2010, hvor der var flere penge til ITER. Det var der så ikke, sagde finansministeren. For Anne Grete Holmsgaard fremstod det, som om man blot havde udskudt finansieringen, så vi vender tilbage til spørgsmålet om pengene.

Anne Grete Holmsgaard tilføjede, at hun havde stillet et skriftligt spørgsmål 16 med nogle underspørgsmål, og at udvalget havde fået omdelt svaret ved mødets begyndelse.

Næstformanden gjorde opmærksom på, at der var omdelt et bilag med svar på udvalgets spørgsmål 16.

Videnskabsministeren: Efter disse indledende bemærkninger havde jeg lyst til at gå direkte ind i debatten, men jeg må nok hellere holde mig til den besvarelse, som vi har forberedt, hvor jeg forsøger at komme lidt bredere ind på hele problemstillingen.

Jeg vil gerne sige, i anledning af at Anne Grete Holmsgaard henviser til notatet, at jeg går ud fra, vi taler om både statusnotatet på tre sider og det notat på

én side, der blev oversendt vist nok dateret den 4. og 5. november. Det er i hvert fald i forlængelse af det, der er svaret – som formanden netop har sagt – på det af Anne Grete Holmsgaard stillede spørgsmål 16 med underspørgsmål. Svaret herpå er tilgået udvalget.

Det er i lyset af det, jeg prøver at sammenfatte sagen i denne besvarelse, hvor jeg vil sætte lidt flere ord på.

Samrådet i dag drejer sig om bygningen af den internationale forsøgsreaktor vedrørende fusionsenergi, kaldet ITER.

Man er ved at gøre klar til at bygge reaktoren. Det sker i Sydfrankrig nær Marseilles.

Det europæiske bidrag til ITER finansieres af EU's 7. rammeprogram, som for den nukleare del løber fra 2007 til og med 2011. Tilsvarende ventes de kommende rammeprogrammer at bidrage til finansieringen.

Baggrunden for min orientering i dag er selvfølgelig, at Kommissionen nu er kommet med reviderede tal for udgifterne forbundet med etableringen af ITER og en ny revideret tidsplan. Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til lige akkurat disse to problemstillinger.

Først budgettet. Kommissionens nye udgiftsskøn viser nu, at omkostningerne ved at bygge denne reaktor skønnes at blive mere end dobbelt så store som hidtil antaget.

For at undgå misforståelser i forhold til den følgende redegørelse, så vil jeg straks slå fast, at der i EU ikke er truffet beslutninger om tilførsel af øgede midler til ITER. Spørgsmålet skal nok komme op senere, men der er ikke truffet beslutninger på nuværende tidspunkt.

Det tidligere budget, som udvalget er orienteret om, var på 5,9 mia. euro i 2008-priser.

Kommissionens reviderede budget er på 13,4 mia. euro.

For EU, som skal betale godt 45 pct. af byggeomkostningerne, betyder det en stigning i det europæiske bidrag fra 2,9 til 6,1 mia. euro svarende til en vækst på 3,4 mia. euro over den 10-årige byggeperiode, som vi taler om.

ITER finansieres via EU-budgettet for EU's 7. rammeprogram, hvor Danmark bidrager med ca. 2 pct. Budgettet for ITER er 947 mio. euro i 2005-priser, hvoraf det danske bidrag således udgør ca. 18,9 mio. euro for femårs perioden svarende til et årligt bidrag på ca. 28,4 mio. kr., som det også er nævnt i det fremsendte notat.

Årsagen til meromkostningerne er, at den internationale aftale mellem de syv parter – som udover EU er USA, Japan, Rusland, Kina, Indien og Sydkorea – fra november 2006 var baseret på et ITER-design fra 2001.

Dette design er nu blevet opdateret.

Arbejdet blev afsluttet i 2008 og herefter konsekvensvurderet med hensyn til omkostningerne.

Til udvalgets orientering kan jeg oplyse, at revurderingen har ført til 80 designændringer på basis af den forskning og teknologiske udvikling, der har fundet sted siden 2001.

Endvidere har der vist sig behov for yderligere udstyr og reservedele, som ikke var medtaget i det oprindelige design, men som skønnes nødvendige for en effektiv drift af ITER.

Sidst men ikke mindst er der siden 2001 sket væsentlige prisstigninger på energi og konstruktionsmaterialer såsom kobber, stål, cement m.m.

Kommissionen oplyste på møderne i Rådet den 28. maj 2009 og den 25. september 2009, at der ville være en vækst i konstruktionsomkostningerne. Men Kommissionen kunne ikke på disse tidspunkter give mere præcise tal.

Efter et omfattende udredningsarbejde blev dette afsluttet ved udgangen af september 2009.

Det var så i forbindelse med det uformelle rådsmøde i Umeå, at Kommissionen fremlagde konkrete skøn over størrelsen af det reviderede budget.

På dette møde udtrykte alle lande deres fortsatte principielle støtte til ITER, under forudsætning af at der fremover sikres en effektiv ledelse af hele projektet samt en effektiv omkostningskontrol og en realistisk tidsplanlægning.

Fra dansk side fremhævede vi eksplicit disse forudsætninger og anbefalede formandskabet og Kommissionen, at de relevante budgetmyndigheder blev inddraget snarest muligt.

Endvidere gav man fra dansk side udtryk for, at budgettet for EU's fusionsforskningsprogram, inklusive ITER, skal holdes inden for rammerne af det nuværende 7. rammeprogram, der for den nukleare del udløber med udgangen af 2011.

Den anden problemstilling handler om, at tidslinjen for projektet ifølge Kommissionen ikke længere er realistisk.

Ifølge det nuværende scenario for ITER skal den grundlæggende ITER-maskine være klar inden udgangen af 2018 og den endelige maskine være færdig i 2026.

Dette scenario er imidlertid problematisk for EU, da det er EU, som skal levere en række af de helt centrale dele til ITER meget tidligt i forløbet og inden 2018.

Kommissionen vurderer, at dette scenario ikke længere er realistisk.

Kommissionen ønsker på den baggrund at indlede en drøftelse med de øvrige ITER-parter om en revideret tidsplan. Det vil sige et nyt forløb som i praksis indebærer, at EU's leverance til ITER skydes med to år fra 2018 til 2020.

Kommissionen ønsker at påbegynde denne drøftelse på et møde i ITER-styrelsesrådet for de syv internationale ITER-parter, som finder sted den 20. november 2009.

På dette møde, hvor Kommissionen repræsenterer EU, indledes drøftelserne om det endelige design for ITER og om tidsfrister for de forskellige leveringer til konstruktionen af ITER.

Til brug for drøftelserne med de øvrige ITER-parter har Rådet udstukket følgende retningslinjer for Kommissionens arbejde i den videre proces:

For det første er det en forudsætning, at der fremover sikres en effektiv ledelse af hele projektet samt en effektiv omkostningskontrol og realistisk tidsplanlægning.

For det andet er Kommissionen blevet instrueret om at orientere de øvrige ITER-partner om, at det nuværende scenario for ITER ikke er realistisk.

For det tredje er Kommissionen blevet anmodet om så hurtigt som muligt at fremkomme med forslag til mulige finansieringskilder for perioden efter 2011 og herunder undersøge fordele og ulemper ved eventuelt at optage lån i Den Europæiske Investeringsbank.

Kommissionen vil i det kommende år dels orientere Rådet om de øvrige ITER-partners holdning til et nyt scenario og dels komme med forslag til fremtidig finansiering af ITER.

Det betyder med andre ord, at der ikke er truffet beslutninger, der vedrører den fremtidige finansiering af ITER.

Jeg vil naturligvis holde udvalget orienteret om de forslag, som Kommissionen på baggrund af drøftelserne med ITER-partnerne kommer frem til.

Når Kommission har fremlagt forslag til ITER's finansiering efter 2012, vil udvalget naturligvis også blive inddraget heri.

Hr. formand. Det var besvarelsen af samrådsspørgsmålet.

Jeg vil gerne have lov til at tilføje noget på grund af de indledende bemærkninger, hvor det anklagende blev sagt, at udvalget havde fået kendskab til sagen i et tilfældigt bilag. Det mener jeg ikke er rigtigt, i betragtning af at vi har sendt disse papirer til udvalget, hvoraf det fremgår helt præcist, hvordan det forholder sig, sådan som jeg har redegjort for her. Jeg synes ikke, man kan tillade sig at sige, at vi har puttet tingene ind under mappen, når vi på den måde har gjort opmærksom på det. Det gælder et projekt, der løber til 2026 og nok endnu længere. Men det er selvfølgelig vigtigt, at udvalget løbende bliver orienteret. Det har jeg lagt meget vægt på.

Anne Grete Holmsgaard præciserede, at når hun talte om et tilfældig bilag, mente hun, at videnskabsministeren ikke var kommet til udvalget og havde sagt: "Denne sag vil jeg gerne have en drøftelse af." Det fremgår af notatet, at der har været et uformelt møde i Umeå, hvor sagen har været drøftet, og hvor Kommissionen har bedt om et mandat fra Rådet til, hvad den skal gøre i denne sammenhæng. I betragtning af hvor meget sagen har været diskuteret i Europaudvalget, syntes Anne Grete Holmsgaard, det var underligt, at videnskabsministeren ikke var kommet i udvalget og havde redegjort for de problemer, der var opstået i 2008 og 2009, og nævnt, at der var kommet et skøn over, hvor stor overskridelsen af budgettet bliver, og at det skal diskuteres på det uformelle møde i Umeå. Anne Grete Holmsgaard understregede, at det var en yderst kontroversiel sag, og henviste til, at man havde været enige om, at det var et meget risikobetonet projekt. Derfor gentog hun sit spørgsmål om, hvorfor videnskabsministeren ikke var kommet til udvalget.

Anne Grete Holmsgaard pegede på, at der skal være styrelsesrådsmøde i morgen, men som hun hørte videnskabsministeren, havde Danmark allerede givet opbakning til projektet og til, at man forlænger tidsplanen. Det kan Kommissionen forstå på den måde, at Danmark er villig til at se på yderligere finansiering, altså dække overskridelsen, blot på et senere tidspunkt.

Det fremgår af den oprindelige vedtagelse, at der kun er penge til 2011, men allerede dengang diskuterede man, at det ville være meget svært at sige, at der efter 2011 ikke ville være flere penge. På den baggrund ville hun gerne høre, hvilke muligheder der er for på styrelsesrådet at melde ud, at vi er dybt bekymrede, og at vi ikke er indstillet på at finansiere overskridelser.

I svaret på spørgsmål 16 skriver man, at Danmark er juridisk og økonomisk bundet af EU og Euratomtraktaten. Som hun huskede det, var det en del af 7. rammeprogram. Derfor ville hun gerne vide, hvad vi i henhold til Euratomtraktaten præcis er bundet til med hensyn til finansiering.

I svaret argumenteres der med, at alle energikilder skal i spil. I den anledning ville hun gerne have videnskabsministeren til at bekræfte, at projektet er et forskningsprojekt, og at dette vanvittige forskningsprojekt i givet fald først vil kunne føre til produktion, når det engang er færdigt. Hun tilføjede, at når hun kaldte det et vanvittigt projekt, er det fordi de temperaturer, man skal op på, er vanvittige.

Kim Mortensen henviste til, at man drøftede mange tal med finansministeren i forbindelse med EU's budget, men finansministeren havde ikke sagt noget om en overskridelse, som for Danmarks vedkommende beløb sig til en halv milliard kroner over ti år. Det mente han var forkert, i betragtning af at man i Europaudvalget og i Det Enerkipolitiske Udvalg havde drøftet, hvordan man skulle prioritere de begrænsede bevillinger, der var til nuklear forskning. Han mente, det havde været rimeligt, at man havde haft en fornyet diskussion i Europaudvalget, inden Danmark eventuelt forpligtede sig til at udskrive en check på en halv milliard kroner.

Kim Mortensen spurgte, om det, vi har givet tilsagn om, kun er bevillingerne indtil 2011, eller om vi i princippet også har givet tilsagn om beløb efter 2011.

Hvad er det, Danmark har forpligtet sig til på mødet i Umeå?

Taler vi om en udvidelse af Danmarks bidrag, eller taler vi om, at projektet skal finansieres inden for det bidrag, som Danmark i forvejen yder til EU's budget?

Videnskabsministeren pointerede, at det er et risikoprojekt, som der først vil komme rigtig gang i om mange år. Til gengæld taler vi om et projekt, der har et stort omfang og indeholder store perspektiver på sigt, hvilket er vigtigt, da energibehovet i 2030 og 2050 nærmest vil være umætteligt. Han gjorde opmærksom på, at det er hele verden, der deltager i projektet. Videnskabsministeren sagde, at man næsten kunne sige, at vi ikke turde lade være med at være med.

I relation til Anne Grete Holmsgaards spørgsmål om, hvorfor han ikke havde været i Europaudvalget, sagde videnskabsministeren, at han ikke havde været i udvalget, siden det blev oplyst, hvor store overskridelserne ville være. Ellers ville han have orienteret om projektet under "Siden sidst".

Videnskabsministeren fremhævede, at det møde, der skal være på fredag, ikke er et møde, som han eller andre ministre deltager i. Det er et arbejds møde mellem de 7 partnere, hvor Kommissionen repræsenterer EU. Mødet holdes på embedsmandsniveau og kræver ikke forelæggelse af forhandlingsoplæg.

Videnskabsministeren gjorde opmærksom på, at det ikke er muligt at stå af her og nu.

Videnskabsministeren sagde til Kim Mortensen, at økonomien skal holdes inden for rammeprogrammet.

Euratomtraktaten og EU's 7. rammeprogram er behandlet parallelt både i Rådet og i Parlamentet. Men mens Euratomtraktatens 7. rammeprogram udløber i 2011, går EU's 7. rammeprogram til 2013.

Videnskabsministeren havde pointeret meget kraftigt, at man forlænger projektet under forudsætning af forskellige ting. Af personlige grunde havde han ikke deltaget i mødet i Umeå, men departementschefen havde repræsenteret ham. Og det var faktisk på foranledning af bl.a. Danmark, at man havde fået det om forudsætningerne med. De ting, som udvalgsmedlemmer udtrykker betænkelighed ved, har vi også udtrykt betænkeligheder ved.

Med hensyn til yderligere finansiering sagde videnskabsministeren, at man selvfølgelig vil komme til udvalget, hvis der bliver tale om yderligere finansiering.

Til sidst oplæste videnskabsministeren de ti første indledende linjer i det fremsendte svar på spørgsmål 16, hvor han pointerer, at ITER ikke er et atomkraftprogram, men et forskningsprojekt.

Per Clausen spurgte, om det ikke ville være en rimelig forventning, når Kommissionen deltager i mødet den 20. november og går med til at strække perioden, at Kommissionen også har mulighed for at skaffe pengene. Derfor spurgte han, om vi i realiteten har bundet os rigtigt mange år ud i fremtiden.

Kim Mortensen pointerede, at han ikke sad og talte imod, at Danmark skal deltage i ITER, men det mandat, Europaudvalget har givet tidligere, udløber med udgangen af 2011. Derfor er det et vigtigt spørgsmål, Per Clausen stiller, om vi i realiteten har bundet os for en periode herudover.

Anne Grete Holmsgaard var enig i, at mødet på fredag som sådan ikke kræver noget mandat, men hun mente stadig væk, at videnskabsministeren burde være kommet til Europaudvalget før mødet i Umeå. Desuden mente hun, det var forkert af Kommissionen at sende det signal, at man strækker projektet på den anden side af 2011.

Videnskabsministeren svarede nej til Per Clausens spørgsmål om, hvorvidt vi i realiteten har bundet os.

Han svarede Kim Mortensen, at for at vi kan betale penge til både dette og andre projekter, er vi nødt til at have det på budgettet, og dette budget behandles også af Europaudvalget. Når videnskabsministeren havde talt om 2011, er det fordi Euratomtraktatens 7. rammeprogram løber til 2011, men dele af projektet står selvfølgelig på EU's 7. rammeprogram, som strækker sig til 2013.

Videnskabsministeren nævnte, at i forlængelse af et udvalgsmøde, man havde i sommer, var man blevet enige om, at det kunne være en god idé at holde et uformelt møde om 8. rammeprogram. Der var tilgået udvalget en invitation hertil inden for den sidste uges tid. Mødet skal holdes i januar. Måske skulle man ved den lejlighed også orientere om ITER-projektet.

Videnskabsministeren sagde til Anne Grete Holmsgaard, at han som nævnt af personlige grunde ikke deltog i det uformelle møde i Umeå, men så vidt han huskede, havde der ikke forud for mødet været en præcis beskrivelse af udgifterne til ITER, men efter at hans departementschef var kommet hjem fra mødet med oplysningerne om overskridelsen, havde man besluttet at orientere Europaudvalget skriftligt.

Videnskabsministeren oplyste, at han umiddelbart efter mødet i Europaudvalget ville tage til Malmø for at deltage i et uformelt ministermøde. Sådanne uformelle møder holdes løbende, og der er ikke tradition for, at de forelægges Europaudvalget, idet der ikke kan træffes beslutninger på sådanne møder.

Anne Grete Holmsgaard kvitterede for indbydelsen til at diskutere ITER i forbindelse med diskussionen om det 8. rammeprogram på et uformelt møde.

Hun pegede på, at udvalget faktisk i forbindelse med det uformelle ministermøde i Miljørådet havde kommunikeret med miljøministeren, om denne skulle komme i Europaudvalget eller kunne forelægge mødet skriftligt.

Da det lød som om tallene om ITER først var blevet forelagt på selve det uformelle møde, bad Anne Grete Holmsgaard om et notat herom, idet hun mente, der måtte have været en dagsorden for det uformelle møde, og at man måtte have vidst noget om indholdet på forhånd.

Hun mente ikke, ministrene skulle forelægge alle uformelle møder for Europaudvalget, men de bør gøre det, hvis der skal behandles noget, som er kontroversielt.

Videnskabsministerens udtalelse om, at der ikke blev truffet nogen beslutning i Umeå, mente hun godt, man kunne diskutere.

På baggrund af hele sagen fremsatte Anne Grete Holmsgaard det forslag, at videnskabsministeren i forbindelse med det kommende møde i styrelsesrådet for ITER gav en melding om, at der havde været en diskussion om sagen i Europaudvalget, hvor man havde været meget, meget kritisk over for ideen om at give flere penge til ITER. Hun mente, man seriøst blev nødt til at diskutere en exitstrategi. Som hun huskede det, traf man i sin tid beslutningen som en samlet pakke, selv om man på forhånd havde diskuteret, om man kunne lade være med at stemme for Euratomtraktatens del og nøjes med at stemme

for resten. Det vil være en del af en exitstrategi at få det delt op, sådan at man kan tage stilling til det nukleare rammeprogram for sig og det, der hænger sammen med Euratomtraktaten, for sig. Anne Grete Holmsgaard pegede på, at forskningsmidlerne i EU er ret begrænsede, og vi har brug for penge til sikker forskning, der kan få os væk fra de fossile brændstoffer, i stedet for til et vanvittigt projekt som ITER, der måske vil køre i 50 år. Når EU ikke flyder med penge, er der ingen mening i at opfinde solen på jorden, når man kan bruge den solenergi, der stammer fra solen.

Næstformanden mente godt, videnskabsministeren kunne referere, at der var stillet kritiske spørgsmål, men han mente ikke, man kunne konkludere noget med hensyn til udvalgets indstilling, da der ikke var så mange til stede.

Videnskabsministeren mente, at Danmark allerede har givet udtryk for de betænkeligheder, som er kommet frem i diskussionen, både med hensyn til økonomien og med hensyn til tidshorisonten. Selvfølgelig er Kommissionen forpligtet til at følge en beslutning, som – indtil andet er besluttet – går ud på, at man skal arbejde med dette projekt i det sydlige Frankrig. Med hensyn til finansieringsmuligheder havde man i Umeå været inde på, at man eventuelt kunne prøve at låne penge i investeringsbanken. Han mente ikke, det ville være særlig fornuftigt at begynde at lave en exitstrategi nu.

NOT Videnskabsministeren bebudede, at man efter det møde, der finder sted på fredag, ville sende udvalget et notat, således at udvalget havde et bedre beslutningsgrundlag, når sagen næste gang kom på dagsordenen på det uformelle møde, Videnskabsministeriet havde inviteret til i januar. Så kunne Anne Grete Holmsgaard på det tidspunkt foreslå en exitstrategi. Videnskabsministeren tilføjede, at det jo ikke var et nyt synspunkt fra Anne Grete Holmsgaard, at hun ikke mente, man skulle være med i ITER.

NOT Videnskabsministeren ville også lave et notat om, hvad man vidste forud for mødet i Umeå.

I øvrigt gjorde videnskabsministeren opmærksom på, at det møde for miljøministre, Anne Grete Holmsgaard sammenlignede med, var et egentligt råds-møde – ganske vist ekstraordinært – mens mødet i Umeå havde været et uformelt ministermøde.

Anne Grete Holmsgaard replicerede, at hun ikke havde forestillet sig, at der var kommet en exitstrategi på bordet i eftermiddag. Hun takkede for tilsagnet om et notat, som man kunne diskutere på mødet i januar i forbindelse med 8. rammeprogram.

Næstformanden takkede videnskabsministeren, så frem til at få de lovede notater og bekræftede, at man var enige om at grave et spadestik dybere på det uformelle møde i januar.